

VUČENOVIĆ RADOJKA użana VICANOVIĆ
iz Romanovaca, opš. Bos. Gradiška
(Sada u PANČEVU, Mite Bogojevskog 12)

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-016-067

IZnosi svoja

S J E Ć A N J A

na prve ustaničke dane un Romanovcima i zadatke koje je kao omle=
dinka obavljala do odlaska u partizane

Rodjena sam u Romanovcima 1920 godine u seljačkoj poro=
dici, gdje sam pohađjala osnovnu školu. Ustanak me je zatekao u
Romanovcima. Moje prvo sjećanje na ustanak je 18 decembra 1941. g.
kada se selo masovno diglo na ustanak. Toga dana, nijemci i ust=
še, predvođeni pojedinim domaćim švabama, upali su u Romanovce,
palili i ubijali, koga su god uhvatili. Narod je sav=masovne po=
bjegao u Gornje Romanovce = Potkezarje (što smo mi zvali Koša=
rica) u šumu i tu se sklonio. Kad su se nijemci i ustaše povukli
iz sela, zazvonilo je u crkvi u sumrak. Narod se uzbunio, misleći
da zvone ustaše, a onda je neko došao i rekao nama u zbijegu u
šumi, da to zvonj Rajko Sabljčić i da se diže ustanak. Ljudi su
se povratili svojim kućama i ponio je šta je ko imao od oružja.
Neko je imao lovačku pušku sakrivenu ili pištolj, a mnogi su poni=
jeli šta su stigli na brzinu: sikiru, vile, motiku, a moj svekar
Uroš Vicanović uzeo je čuskiju.

Sutradan došli su opet nijemci i ustaše i kupili narod,
gonili ga u zatvor u Bos. Aleksandrovac i Bos. Gradišku. Ja sam se
sklonila u jednoj napuštenoj kući, stojeći iza otvorenih vrata
na prstima i posmatrala sam te kolone: vojske i naroda. U tu kuću
zavirivali su nijemci i ustaše, ali mene iza otvorenih vrata uz
zid nisu vidili. Dovoljno im je bilo što je kuće otvorena i što
je sve u kući perazbijano i razbacano.
(Treba provjeriti da li je to bilo odmah sureadan po dizanju us=
tanka)

Odmah na skupu 18 decembra 1941 godine, formirali
su kao neku četu i odmah su se rasporedili da čuvaju stražu, da
nijemci nebi udarili sa ceste i iznenadili nas u selu. Ne sjećam
se koliko ih je odmah otišlo u partizane, ali znam da ih je otišlo
dosta. Ja sam ostala u selu i saradjivala sam sa partizanima.
Vrlo često sam sprovodila partizane, odnosno partizanske patrol

koje su išle iz Kozare preko Romanovaca, a onda preko ceste u Lijeve Polje i dalje u Centralnu Bosnu. Prije toga odlazila sam do ceste, izvidjala položaj i utvrđivala kuda je najlakše da se predje.

Obavljajući ove moje zadatke odlazila sam i u Banja Luku kao kurir, da prenesem neku vijest ili donesem lijekove. Tako mi se desilo da sam jednom uhapšena u Banja Luci i zatvorena u Kastel. Trebala sam da kod jednog ubuđara (ne sjećam se imena, ali znam da je bio musliman) poručim cipele, neznam za koga, pretpostavljam za partizane. Poslao me je odbornik iz našeg sela Ostoja Cvišić i rekao: poruči cipele, odnosno trebalo je da dadnem majstoru ceduljicu koju je Ostoja napisao. Kada sam uhapšena od nijemaca ja sam cedulju sažvakala i progutala. Koliko se sjećam bilo je to 1942 godine prije Ofanzive na Kozaru. Propusnicu za Banja Luku isposlovala mi je majka, neznam da li od Jozipa Hinzberka ili od Mirka Grebenara koji je radio u opštini. Istog toga dana trebalo je da se uvratim kod jednog ljekara, ali neznam kod kojeg, da bi donijela neke lijekove. Otišla sam kolima=konjskom zapregom, a hapšenje je uslijedilo radi opšte uzbune i racije u gradu, jer je navodno u grad ušla partizanke u ženskoj muslimanskoj nošnji. Iz zatvora me je spasio komšija švabe Štefan Draut.

Ja neznam koloko je naroda pohvatano u decembru 1941 godine iz Romanovaca, niti znam da li se neko od njih uspio spasiti.

Ja sam kao kurir često išla u Podgradce i sprovodila pojedine mladiće u partizane, a zadatke sam uglavnom primala od odbornika Ostoje Cvišića. Moji su zadaci bili vrlo složeni i odgovorni kada se uzme u obzir da smo bili u blizini švapskih kuća, odnosno jake njemačke kolonije u Bos. Aleksandrovcu, među kojima je bilo članova "Kulturbunda" okorelih fašista.

Za vrijeme velike ofanzive na Kozaru ja sam se tamo zatekla, kao i svi stanovnici Romanovaca. Išla sam sreću i uspjela se izvući iz obruča prema Romanovcima i bila u šumi sa još dosta naroda koji se takodje nekako spasio. Nekada smo bili u samoj šumi, a nekada i u ~~kanj~~ vodi jer se voda bila jako izlila poslije obilnih kiša. Kad bi naišli nijemci sa psima tragačima, mi smo bježali u vodu.

Dosta je Romanovčana uhvaćeno i oterano u logor, od kojih se malo spasilo. U toj ofanzivi poginuli su mi braća zaklan

u logoru Stara Gradiška Vojin Vicanović, borac od 1941 godine. Kako sam saznala njega je preklao ustaša, a on onako preklan u samrtnom ropcu udavio ustašu. Sestra Jela, mlađa od mene 2 godine ubijena je u Jasenovcu 1944 godine. Moram napomenuti da je mnoge žene i djece iz Romanovaca iz logora Mlaka spasio Niko Vujinović a zajedno sa Ljubom Dujilevićem iz Bos. Aleksandrovcu. Njih dva brata Dujilevića su pripadala ustaškom pokretu. Međutim, Anto je bio zakleti, fanatik ustaški, dok je Ljubo spasavao mnoge, da to brat Anto ne zna. Koliko je Ljubo spasio naših ljudi neznam, ali o njemu sam od naroda čula dosta pohvala u to vrijeme. A znam i čitave porodice koje je on spasio.

Bila sam još jednom u zatvoru u Novoj Topoli = mislim da je bilo 1942 godine. Izdao me je seoski knez Milan Kočić. On me je izdao ustašama i stalno su pratili kada ću prići=doći kući. Jednom sam ujutro rano došla kući i rekli su mi da me Milan pozvao da ima nešto da mi reče. Ne sumnjajući ništa otišla sam njegovoj kući, a tamo su bili tri ili četiri ustaše i oterali me u zatvor u Novu Topolu. Iz zatvora me je spasio Tede Perišić iz Romanovaca koji je tada imao sina u parzizanima. On je potplatio jednog ustašu i taj me ustaša izveo iz zatvora, tako da sam se spasila mučenja i sigurne smrti i rekao mi kuda da predjem da opet ne upadnem ustašama u ruke.

Ja sam htjela ići otmah poslije ofanzive u partizane, ali mi nisu dozvoljavali, jer su stalno govorili da sam korisnija na terenu u pozadini, nego u jedinici. Tako sam ostala u pozadini do početka 1944 godine, a morala sam otići jer su me ustaše i oružnici iz Mašića i Nove Topole stalno tražili da me uhapse.

Bilo je mnogo važnih događaja u mom radu, ali sam mnoge detalje zaboravila.

VUCANOVIĆ RADOJKA s.r.

Sjeshanje zabilježila

Brana Kalabić
Brana Kalabić

U Vrnjačkoj Banji 2.5.1987 godine

Ispravili:
Stela Aninbegović
Sedić Gordana



Tačnost prepisa Ovjerava

za Direktor Arhiva
Marija Zofar